

Systemy edukacji w Europie –
Stan obecny i planowane reformy

Sierpień 2010

POLSKA

CZERWIEC 2010

---

1. Populacja uczących się i język nauczania

W grudniu 2008 r. liczba osób w wieku poniżej 29 lat wynosiła 14 762 463, co stanowiło 38,7 % ogółu ludności, natomiast liczba dzieci w wieku obowiązku szkolnego wynosiła 4 761 363, co stanowiło 12,5 % ogółu ludności. Językiem nauczania jest język polski.

2. Administracja i finansowanie edukacji

W roku szkolnym 2008/09 niemal wszyscy uczniowie (98 %) uczęszczali do szkół publicznych. Większość środków finansowych pochodzi z budżetu państwa. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty szkoły dzielą się na publiczne, oferujące bezpłatną naukę w ramach podstawy programowej oraz szkoły niepubliczne. Szkoły niepubliczne obejmują szkoły społeczne, szkoły związków wyznaniowych oraz szkoły prywatne. Szkoły niepubliczne mogą posiadać autorskie programy nauczania. Mogą być one finansowane z czesnego wnoszonego przez rodziców uczniów. Szkoły niepubliczne mogą także otrzymywać środki finansowe z innych źródeł, np. prywatnych przedsiębiorstw bądź fundacji. Szkoły niepubliczne w Polsce posiadające prawa szkół publicznych mają prawo do subwencji oświatowej przyznawanej na każdego ucznia, której wysokość równa jest 100 % średniego kosztu edukacji ucznia w szkole publicznej. Szkoły niepubliczne mają prawo wydawać świadectwa uznawane przez szkoły publiczne i uczelnie wyższe. Różnią się od szkół publicznych zindywidualizowanymi programami nauczania oraz wyższym poziomem nauczania języków obcych.

5 maja 2006 roku powstały dwa odrębne ministerstwa: Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ministerstwo Edukacji Narodowej odpowiada za cały system edukacji za wyjątkiem szkolnictwa wyższego, które podlega Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Szkoły zawodowe, które podlegały wcześniej innym Ministerstwom, podlegają obecnie Ministerstwu Edukacji Narodowej. Jedynie szkoły artystyczne (w zakresie przedmiotów artystycznych) i zakłady poprawcze podlegają odpowiednio Ministerstwu Kultury i Ministerstwu Sprawiedliwości.

Reforma administracji i systemu edukacji zakłada, że polityka edukacyjna jest tworzona i prowadzona centralnie, natomiast administracja i prowadzenie szkół, przedszkoli i innych instytucji edukacyjnych są zdecentralizowane. Odpowiedzialność za administrowanie przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów została delegowana do władz lokalnych. Sprawy administracyjne i organizacyjne oraz decyzje dotyczące wykorzystywania środków finansowych przez szkoły są przedmiotem konsultacji pomiędzy szkołą i organem prowadzącym szkołę, tj. gminą (w przypadku przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów) lub powiatem (w przypadku szkół ponadgimnazjalnych).

Nadzór pedagogiczny nad szkołami sprawuje bezpośrednio Ministerstwo Edukacji Narodowej, a w jego imieniu zadania w tym zakresie wykonują kuratoria oświaty.

Istotną funkcję doradczą przy tworzeniu polityki szkolnictwa wyższego w Polsce pełni Rada Główna Szkolnictwa Wyższego.

3. Edukacja przedszkolna

Ten poziom edukacji uznaje się za pierwszy szczebel systemu oświaty. Edukacja przedszkolna obejmuje dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Od roku 2004/05 dzieci w wieku 6 lat obowiązkowo kończą tzw. oddział przedszkolny, przygotowujący do nauki w szkole podstawowej. Oddziały przedszkolne funkcjonują przy przedszkolach lub szkołach podstawowych, a ich prowadzenie należy do zadań gminy.

Za uczęszczanie do przedszkoli publicznych (na ściśle określonych zasadach) i prywatnych można pobierać opłaty. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty jednym z zadań gminy jest organizowanie i prowadzenie przedszkoli publicznych i zapewnienie w nich bezpłatnych zajęć w ramach podstawy programowej wychowania przedszkolnego, w czasie nie krótszym niż 5 godzin dziennie. Rodzice dzieci pozostających w przedszkolu dłużej niż 5 godzin płacą za dłuższy czas pobytu i dodatkowe zajęcia. Ponadto poszczególne gminy, stosownie do potrzeb, organizują różne formy pomocy dla rodzin z małymi dziećmi żyjących w szczególnie trudnych warunkach materialnych: np. zwolnienie częściowe lub całkowite z opłat za korzystanie z przedszkoli, pomoc materialną i rzeczową.

W roku szkolnym 2008/09 funkcjonowało 17 280 placówek przedszkolnych (przedszkoli i klas zerowych przy szkołach podstawowych łącznie), do których uczęszczało 919,1 tysięcy dzieci, co stanowiło 63,1 % dzieci w wieku 3-6 lat (w roku 2008/09 w miastach: 78,4 %, na wsiach: 42,7 %) z czego 94,5 % stanowiły sześciolatki w oddziałach przedszkolnych, a 52,7 % dzieci w wieku 3-5 lat.

4. Kształcenie obowiązkowe

Kształcenie obowiązkowe trwa dziesięć lat i rozpoczyna się w wieku sześciu lat. Kształcenie obowiązkowe w niepełnym wymiarze w formach szkolnych i pozaszkolnych trwa do osiemnastego roku życia. (patrz punkt 5)

(i) Etapy

<i>Oddział przedszkolny</i>	Wiek: 6 lat
<i>Szkoła podstawowa (6-letnia)</i>	Wiek: 7-13 lat Etap I – nauczanie zintegrowane, 7-10 lat Etap II – nauczanie przedmiotowe, 10-13 lat
<i>Gimnazjum (3-letnia szkoła średnia I stopnia)</i>	Wiek: 13-16 lat Etap III – nauczanie przedmiotowe

(ii) Kryteria przyjęć

Kształcenie jest bezpłatne dla wszystkich uczniów. Jedynym kryterium przyjęć jest wiek (ukończenie 6 lat w roku kalendarzowym, w którym rozpoczyna się nauka w przypadku oddziału przedszkolnego oraz 7 lat w przypadku szkoły podstawowej). Przyjęcie ucznia do gimnazjum odbywa się na podstawie świadectwa ukończenia szkoły podstawowej (wymagane jest również przystąpienie do zewnętrznego sprawdzianu po 6 klasie szkoły podstawowej). Rodzice mają obowiązek zapisać dziecko do szkoły lub – w przypadku oddziału przedszkolnego – przedszkola, usytuowanych najbliżej miejsca zamieszkania.

W roku szkolnym 2008/09 funkcjonowało 14 067 szkół podstawowych i 7 204 gimnazja, do których uczęszczało odpowiednio 2 294,4 i 1 381,4 tysięcy uczniów.

(iii) Dzienny/tygodniowy/roczny wymiar zajęć

Rok szkolny trwa ok. 185 dni, od września do czerwca, i jest podzielony na dwa semestry. Lekcje przedmiotów obowiązkowych (maksymalnie 23 lekcje po 45 minut na I etapie oraz maksymalnie 28 i 31 lekcji na etapach II i III) są na ogół rozłożone na pięć dni w tygodniu.

(iv) Wielkość klas/podział uczniów na klasy

W roku szkolnym 2008/09 stosunek liczby uczniów do liczby nauczycieli w szkole podstawowej wynosił 13:1, a w gimnazjum 17:1. Przepisy nie określają norm dotyczących wielkości klas, choć w klasach 1-3 szkoły podstawowej zaleca się, by liczba dzieci w klasie nie przekraczała 26. Podstawowym kryterium podziału uczniów na klasy jest wiek.

Na I etapie kształcenia wszystkich przedmiotów uczy jeden nauczyciel z wyjątkiem zajęć z języka obcego, które są prowadzone przez nauczyciela przedmiotu. Od IV klasy lekcje prowadzą nauczyciele poszczególnych przedmiotów.

(v) Programy i treści nauczania

Na pierwszym etapie szkoły podstawowej nauczanie odbywa się w formie zintegrowanej, od drugiego etapu szkoły podstawowej i w gimnazjum w podziale na przedmioty i w formie ścieżek międzyprzedmiotowych. Podstawy programowe dla nauczania zintegrowanego, przedmiotowego i w ramach ścieżek międzyprzedmiotowych są takie same dla wszystkich uczniów, powstają na poziomie centralnym (są tworzone przez zespoły ekspertów powołane przez MEN).

Szkoły (nauczyciele) mogą wybierać podręczniki z listy zatwierdzonej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, a także samodzielnie decydować o stosowanych metodach nauczania i oceny, wprowadzaniu innowacyjnych metod nauczania i wyborze programów nauczania lub opracowywać własne programy nauczania oparte na podstawie programowej. Zestaw programów nauczania obowiązujący w szkole zatwierdza dyrektor szkoły.

Obowiązkowe zajęcia edukacyjne:

- I etap edukacyjny (klasy 1-3 szkoły podstawowej)- kształcenie zintegrowane, dodatkowo - zajęcia z religii lub etyki.
- II etap edukacyjny (klasy 4-6 szkoły podstawowej): język polski, historia i społeczeństwo, język obcy nowożytny, matematyka, przyroda, muzyka/plastyka (zajęcia te mogą być prowadzone w bloku przedmiotowym „sztuka”), technika, informatyka, wychowanie fizyczne, godzina wychowawcza, dodatkowo - zajęcia z religii lub etyki.
- III etap edukacyjny (klasy 1-3 gimnazjum): język polski, historia, wiedza o społeczeństwie, język obcy nowożytny, matematyka, fizyka i astronomia, chemia, biologia, geografia, plastyka/

muzyka (mogą być prowadzone w bloku przedmiotowym "sztuka"), technika, informatyka, wychowanie fizyczne, godziny z wychowawcą, dodatkowo - zajęcia z religii lub etyki.

(vi) Ocena, promocja i kwalifikacje

Ocena wiedzy i umiejętności uczniów w ciągu roku szkolnego nie jest ujednoczona w skali kraju i pozostaje całkowicie w gestii nauczycieli. Oceny dokonuje się na podstawie regularnych sprawdzianów pisemnych i ustnych. Wyniki uzyskane przez uczniów na zakończenie każdego semestru muszą zostać zatwierdzone przez radę pedagogiczną szkoły. Uczniowie, którzy nie uzyskali zadowalających wyników powtarzają klasę decyzją rady pedagogicznej.

System oceny zewnętrznej w ramach kształcenia obowiązkowego obejmuje następujące ujednoczone sprawdziany i egzaminy:

Na zakończenie 6-letniej szkoły podstawowej (uczniowie w wieku 13 lat) – powszechny, obowiązkowy **sprawdzian** umiejętności wymaganych w podstawie programowej, niemający funkcji selekcyjnej. Przystąpienie do tego sprawdzianu umożliwia rozpoczęcie nauki w gimnazjum, a jego wyniki dostarczają uczniom, rodzicom i obydwu szkołom, tj. szkole podstawowej i gimnazjum, informacji o poziomie osiągnięć uczniów. Sprawdzian ten przeprowadzono po raz pierwszy w 2002 r.

Na zakończenie 3-letniego gimnazjum (uczniowie w wieku 16 lat) – powszechny, obowiązkowy **egzamin**, którego wyniki podaje się na świadectwie gimnazjalnym. Egzamin ten pozwala sprawdzić zdolności, umiejętności i wiedzę w zakresie przedmiotów humanistycznych i ścisłych (oraz języka obcego od 2008/09). Po raz pierwszy zewnętrzny egzamin gimnazjalny został przeprowadzony w 2002 r. Wyniki egzaminu wraz z końcową oceną osiągnięć uczniów decydują o przyjęciu do szkół średnich II stopnia.

Wszystkie sprawdziany i egzaminy są przeprowadzane przez specjalnie utworzone instytucje: 8 Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych, wspomaganych i nadzorowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

5. Kształcenie ponadobowiązkowe/ Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne

(i) Rodzaje kształcenia

Kształcenie obowiązkowe w niepełnym wymiarze w formach szkolnych i pozaszkolnych trwa do osiemnastego roku życia.

<i>Liceum ogólnokształcące</i>	Wiek: 16-19 lat
<i>Liceum profilowane</i>	Wiek: 16-19 lat
<i>Technikum</i>	Wiek: 16-20 lat
<i>Zasadnicza szkoła zawodowa</i>	Wiek: 16-18/19 lat
<i>Uzupełniające liceum ogólnokształcące</i>	Wiek: 18/19-20/21 lat
<i>Technikum uzupełniające</i>	Wiek: 18/19-21/22 lat
<i>Szkoła policealna</i>	Wiek: 19-21 lat (b. rzadko: 20 lat)

W roku szkolnym 2008/09 zarejestrowano 2 386 liceów ogólnokształcących, do których uczęszczało 686,4 tysięcy uczniów, 3 146 techników i liceów profilowanych, do których uczęszczało 622,4 tysiąca uczniów,

1 784 zasadniczych szkół zawodowych, do których uczęszczało 239,1 tysięcy uczniów, oraz 3 369 policealnych, do których uczęszczało 344,1 tysięcy uczniów.

(ii) Kryteria przyjęć

O przyjęciu ucznia do szkoły średniej II stopnia decyduje liczba punktów na świadectwie gimnazjalnym (obliczana na podstawie ocen z określonych przedmiotów i innych osiągnięć), łącznie z liczbą punktów uzyskanych z egzaminu gimnazjalnego. Szczegółowe zasady przyjęć są określane przez poszczególne szkoły ponadgimnazjalne.

(iii) Programy i treści nauczania

Na poziomie szkoły średniej II stopnia obowiązuje nauczanie przedmiotowe i w ramach ścieżek międzyprzedmiotowych. Ministerstwo Edukacji określa podstawę programową kształcenia ogólnego dla każdego rodzaju szkoły, dla każdego przedmiotu i ścieżki międzyprzedmiotowej. Nauczyciele mogą wybierać podręczniki z listy zatwierdzonej przez Ministerstwo, a także samodzielnie decydować o stosowanych metodach nauczania i oceny, wprowadzaniu innowacyjnych metod nauczania i wyborze programów nauczania, które zatwierdza do stosowania w danej szkole dyrektor szkoły. Nauczyciele mogą również opracowywać własne programy nauczania oparte na podstawie programowej i przedkładać je dyrektorowi szkoły do zatwierdzenia.

Przedmioty ujęte w ramowych planach nauczania:

Liceum ogólnokształcące

Język polski, 2 języki obce, historia, wiedza o społeczeństwie, wiedza o kulturze, matematyka, fizyka i astronomia, chemia, biologia, geografia, podstawy przedsiębiorczości, technologia informacyjna, wychowanie fizyczne, przysposobienie obronne, godziny z wychowawcą, godziny na nauczanie przedmiotów ujętych w podstawie programowej w zakresie rozszerzonym, ponadto nieobowiązkowe – religia lub etyka.

Liceum profilowane

Język polski, 2 języki obce, historia, wiedza o społeczeństwie, wiedza o kulturze, matematyka, fizyka i astronomia, chemia, biologia, geografia, podstawy przedsiębiorczości, technologia informacyjna, wychowanie fizyczne, przysposobienie obronne, godziny z wychowawcą, zajęcia z zakresu profilu, ponadto nieobowiązkowe – religia lub etyka.

Technikum

Język polski, 2 języki obce, historia, wiedza o społeczeństwie, wiedza o kulturze, matematyka, fizyka i astronomia, chemia, biologia, geografia, podstawy przedsiębiorczości, technologia informacyjna, wychowanie fizyczne, przysposobienie obronne, godziny z wychowawcą, kształcenie zawodowe według programu nauczania dla zawodu, ponadto nieobowiązkowe – religia lub etyka.

Zasadnicza szkoła zawodowa

Język polski, języki obce, historia i wiedza o społeczeństwie, matematyka, fizyka i astronomia, geografia z ochroną i kształtowaniem środowiska, podstawy przedsiębiorczości, wychowanie fizyczne, przysposobienie obronne, godziny z wychowawcą, kształcenie zawodowe wg programu nauczania dla zawodu, ponadto nieobowiązkowe – religia lub etyka.

(iv) Ocena, promocja i kwalifikacje

Na tym poziomie szkolnictwa uczniów ocenia się w ciągu roku w podobny sposób, jak w ramach kształcenia obowiązkowego. Na zakończenie nauki wszystkie szkoły (z wyjątkiem szkół zasadniczych) przeprowadzają egzaminy maturalne. Uczniowie liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, liceów uzupełniających i techników, którzy zdali egzamin maturalny, otrzymują

świadectwo dojrzałości (wymagane do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe). Egzamin na zakończenie szkoły średniej II stopnia są ujednoczone i zewnętrzne.

Egzamin maturalny, którego zdanie uprawnia do ubiegania się o przyjęcie na studia, składa się z dwóch części: zewnętrznego egzaminu pisemnego (przygotowywanego i ocenianego przez zewnętrzne komisje egzaminacyjne) i wewnętrznego egzaminu ustnego (ocenianego przez nauczycieli szkolnych).

Egzamin zawodowy (w zasadniczych szkołach zawodowych, technikach i szkołach policealnych) składa się z dwóch części: części pisemnej, sprawdzającej wiedzę i umiejętności związane z określonym zawodem i prowadzeniem działalności gospodarczej, oraz części praktycznej, sprawdzającej umiejętności niezbędne do wykonywania danego zawodu.

Zasadnicze szkoły zawodowe wydają świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej (uprawniające absolwenta do podjęcia pracy zawodowej). Szkoły policealne przygotowują uczniów do pracy zawodowej.

Wszystkie sprawdziany i egzaminy są przeprowadzane przez specjalnie utworzone instytucje – 8 Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych, wspomaganych i nadzorowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

6. Szkolnictwo wyższe

Od 5 maja 2006 szkolnictwem wyższym zajmuje się oddzielne ministerstwo: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

(i) Rodzaje uczelni

Wyróżnia się następujące typy szkół wyższych państwowych: uniwersytety, politechniki, akademie rolnicze, uczelnie ekonomiczne, uczelnie pedagogiczne, akademie medyczne, wyższe szkoły morskie, akademie wychowania fizycznego, uczelnie artystyczne, uczelnie teologiczne, wyższe szkoły zawodowe, szkoły resortu obrony narodowej i szkoły resortu spraw wewnętrznych, a ponadto szkoły wyższe niepaństwowe, w tym również niepaństwowe wyższe szkoły zawodowe. Wszystkie powyższe typy uczelni mogą mieć status uczelni akademickich, jeśli przynajmniej jedna jednostka organizacyjna w ramach ich struktur posiada uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora.

Ustawa z 27 lipca 2005 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym” wyróżnia następujące systemy studiów: stacjonarne i niestacjonarne. Podstawowym systemem studiów są studia stacjonarne, chyba że statut uczelni stanowi inaczej. Studia stacjonarne w uczelni państwowej są bezpłatne, z wyjątkiem powtarzania zajęć dydaktycznych z powodu niezadowolających wyników w nauce.

W roku akademickim 2008/09 w Polsce istniało 456 uczelni (publicznych i niepublicznych), w których kształciło się 1 927,8 tysiąca studentów.

(ii) Warunki wstępu

Warunkiem ubiegania się o przyjęcie na studia we wszystkich uczelniach jest posiadanie świadectwa dojrzałości. Przyjęcia odbywają się na podstawie wyników egzaminu dojrzałości. Poszczególne uczelnie i wydziały mogą wprowadzać dodatkowe wymogi (np. sprawdziany predyspozycji na kierunkach artystycznych i sportowych).

(iii) Kwalifikacje

Studia pierwszego stopnia wg Ustawy z 27 lipca 2005 roku: „Prawo o szkolnictwie wyższym” trwają od 3 do 4 lat. Kończą się uzyskaniem dyplomu kwalifikacji zawodowych i tytułu zawodowego

licencjata lub inżyniera, który uprawnia do podjęcia pracy lub kontynuowania nauki na studiach drugiego stopnia i uzyskania tytułu magistra lub tytułu równorzędnego. Tylko studia dzienne na uczelniach państwowych są nieodpłatne.

Jednolite studia magisterskie trwają od 4,5 do 6 lat i są prowadzone w uniwersytetach i innych uczelniach akademickich. W ich wyniku studenci otrzymują dyplom ukończenia studiów wyższych i tytuł zawodowy magistra, magistra sztuki, magistra inżyniera, magistra inżyniera architekta lub lekarza, lekarza dentystry, lekarza weterynarii, magistra pielęgniarstwa, magistra połoźnictwa – zależnie od kierunku studiów. Absolwenci posiadający tytuł zawodowy magistra mogą ubiegać się o przyjęcie na studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia).

W ramach dostosowywania szkolnictwa wyższego do zaleceń Procesu Bolońskiego wprowadzono w Polsce:

- trójstopniowy system kształcenia (scharakteryzowany powyżej),
- suplement do dyplomu (obowiązkowy we wszystkich uczelniach począwszy od stycznia 2005 roku),
- system zapewniania jakości kształcenia i udzielania akredytacji (Państwowa Komisja Akredytacyjna),
- ECTS – europejski system transferu i akumulacji punktów.

7. Kształcenie specjalne

Kształcenie specjalne stanowi integralną część polskiego systemu edukacji, co znajduje odzwierciedlenie we wspólnych przepisach dotyczących kształcenia w placówkach ogólnodostępnych i kształcenia specjalnego.

Dzieci objęte są odpowiednią formą kształcenia specjalnego na podstawie orzeczenia wydanego przez zespół specjalistów poradni psychologiczno-pedagogicznej lub zespół orzecznicy spoza poradni na podstawie wyników badań psychologicznych, pedagogicznych i lekarskich.

Większość dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi kształci się w szkołach specjalnych lub klasach specjalnych w szkołach ogólnodostępnych (dzieci te stanowią 1,67 % ogółu uczniów objętych kształceniem obowiązkowym). Kształcenie dziecka mającego specjalne potrzeby w placówce ogólnodostępnej wymaga pozytywnej opinii właściwego organu i/lub zgody rodziców.

8. Nauczyciele

Nauczyciele muszą posiadać wyższe wykształcenie. Rodzaj wymaganych studiów zależy od etapu edukacyjnego:

- I. Etap szkoły podstawowej: nauczyciel musi ukończyć studia pierwszego lub drugiego stopnia (trwające 3 lub 5 lat i kończące się, odpowiednio, tytułem zawodowym licencjata lub magistra) lub kolegium nauczycielskie (trwające 3 lata i kończące się dyplomem).
- II. Etap gimnazjum: wymagany tytuł zawodowy licencjata lub magistra.
- III. Etap szkoły ponadgimnazjalnej: wymagany tytuł zawodowy magistra.

Warunkiem nauczania na wszystkich poziomach edukacji jest również ukończenie kwalifikacyjnego kursu pedagogicznego (posiadanie tzw. przygotowania pedagogicznego).

Wg obowiązujących standardów kształcenia, nauczyciel powinien posiadać przygotowanie pedagogiczne, przygotowanie do nauczania dwóch przedmiotów, powinien opanować umiejętność

obsługi komputera i znać język obcy (na poziomie B2, B2+ według Common European Framework of Reference for Languages – Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego).

Znowelizowana Karta Nauczyciela, uchwalona 18 lutego 2000 r. wprowadziła cztery następujące stopnie awansu zawodowego nauczyciela:

- nauczyciel stażysta,
- nauczyciel kontraktowy,
- nauczyciel mianowany,
- nauczyciel dyplomowany.

Nauczyciele dyplomowani z wybitnymi osiągnięciami mogą również otrzymać tytuł honorowego profesora oświaty.

Nauczyciele stażyści i nauczyciele kontraktowi mają status pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę (w przypadku nauczycieli stażystów jest to umowa na czas określony, w przypadku nauczycieli kontraktowych na czas nieokreślony); nauczyciele mianowani i dyplomowani są zatrudniani na podstawie mianowania.

W roku szkolnym 2008/09 w Polsce było zatrudnionych 486 800 nauczycieli pełnoetatowych, w tym: 23 700 nauczycieli stażystów (4,9 %), 96 100 nauczycieli kontraktowych (19,7 %), 168 100 nauczycieli mianowanych (34,5 %) i 198 900 nauczycieli dyplomowanych (40,9 %).

9. Aktualne reformy i priorytety w dziedzinie edukacji

Część A – reformy i priorytety związane z agendą „Kształcenie i Szkolenie 2020”

1. Realizacja koncepcji uczenia się przez całe życie i mobilności

– Strategie uczenia się przez całe życie

Brak szczegółowych informacji

– Europejska Rama Kwalifikacji

Brak szczegółowych informacji

– Rozszerzanie mobilności osób uczących się

Brak szczegółowych informacji

2. Poprawa jakości i skuteczności kształcenia i szkolenia

– Uczenie się języków

Brak szczegółowych informacji

– Rozwój zawodowy nauczycieli i szkoleniowców

MEN planuje zmiany w Karcie Nauczyciela: Minister edukacji narodowej powołała Krajowy Zespół do spraw statusu zawodowego nauczycieli – członkowie zespołu w toku wspólnych prac wypracują propozycje założeń do zmian prawnych dotyczących zawodu nauczyciela. Jak twierdzi ministerstwo obecna ustawa z 26 stycznia 1982 r. wielokrotnie nowelizowana, w toku kolejnych zmian straciła wewnętrzną spójność, a tym samym nie jest jako całość dostosowana do wyzwań rozwojowych stojących przed nowoczesną edukacją.

http://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1193&Itemid=1

– Zarządzanie i kierowanie oraz nakłady

Dodatkowe środki dla szkół podstawowych: w latach 2010-2013 samorządy wojewódzkie otrzymają ponad 600 milionów złotych na przygotowanie wszystkich szkół podstawowych, między innymi do przyjęcia dzieci sześciolatków po wprowadzeniu reformy obniżającej wiek szkolny. Środki przeznaczone są na doposażenie bazy dydaktycznej szkół oraz na organizację dodatkowych zajęć wychodzących naprzeciw potrzebom uczniów (w tym m.in. dla dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu, dzieci, u których występuje ryzyko dysleksji, dzieci z trudnościami w uczeniu się matematyki, logopedyczne dla dzieci z zaburzeniami rozwoju mowy, zajęcia dla dzieci mających trudności w komunikowaniu się z otoczeniem, dzieci z wadami postawy, zajęcia terapeutyczne dla dzieci niepełnosprawnych, a także zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów uzdolnionych, ze szczególnym uwzględnieniem nauk matematyczno-przyrodniczych). <http://efs2.men.gov.pl/content/view/280/362/>

– Umiejętności w zakresie czytania, nauk matematycznych i przyrodniczych

“Budujemy na Wiedzy – Reforma Nauki dla Rozwoju Polski” wejdzie w życie w październiku 2010 r. Pakiet reformujący naukę obejmuje sześć aktów prawnych: ustawę o zasadach finansowania nauki, ustawę o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, ustawę o Narodowym Centrum Nauki, ustawę o instytutach badawczych, ustawę o Polskiej Akademii Nauk oraz ustawę – przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki.

Reforma ma wzmocnić pro jakościowy system finansowania nauki – niezależny Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych będzie oceniał pracę wszystkich instytutów badawczych według transparentnych zasad, a jednostki odnoszące największe sukcesy naukowe będą mogły liczyć na największe wsparcie finansowe państwa. Powstanie również Narodowe Centrum Nauki – wybitni uczeni zdecydują o rozdziale publicznych środków na badania podstawowe. Istniejące już Narodowe Centrum Badań i Rozwoju odpowiadać będzie za kreowanie strategicznego dla rozwoju Polski programu badań i włączanie podmiotów gospodarczych we współpracę z sektorem nauki. Na specjalne wsparcie będą mogli liczyć młodzi badacze. Narodowe Centrum Nauki będzie przeznaczać minimum 20 proc. swoich środków na badania prowadzone przez początkujących naukowców. Pakiet przewiduje również skuteczną walkę z nepotyzmem i budowanie karier naukowych wyłącznie w oparciu o naukowe sukcesy. Przy Polskiej Akademii Nauk powstanie Komisja ds. Etyki w Nauce.

W ślad za pakietem ustaw naukowych, wkrótce zostanie przedłożony do głosowania pakiet projektów nowelizujących prawo o szkolnictwie wyższym będące obecnie w ostatniej fazie konsultacji społecznych. <http://www.nauka.gov.pl/nauka/reforma-nauki/>

– „Nowe umiejętności w nowych zawodach”

Zmiany w kształceniu zawodowym i ustawicznym oraz w kształceniu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: od 18 stycznia do końca kwietnia br. odbyły się konsultacje społeczne projektów zmian w kształceniu zawodowym i ustawicznym oraz w kształceniu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi proponowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Przy pomocy formularza dostępnego na specjalnie utworzonej stronie <http://www.konferencje.men.gov.pl/> każdy zainteresowany mógł zadawać pytania i zgłaszać swoje uwagi. Zorganizowano również cykl konferencji wojewódzkich prezentujących założenia zmian.

Ministerstwo chce, by szkoły uczyły zawodów w sposób nowoczesny i praktyczny, we współpracy z pracodawcami, tak by właściwie odpowiadać na potrzeby rynku pracy.

Specjalne potrzeby edukacyjne mają nie tylko uczniowie z problemami w nauce, ale również wybitnie zdolni. Zmiany jakie zaproponowało ministerstwo mają zapewniać uczniom indywidualne wsparcie ze strony systemu oświaty, bezpośrednio w szkole.

3. Promowanie równości, spójności społecznej i aktywności obywatelskiej

– Osoby przedwcześnie kończące naukę

Brak szczegółowych informacji

– Edukacja przedszkolna

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przygotowało projekt ustawy o formach opieki nad dziećmi do lat 3. Projektowany akt prawny określa zasady tworzenia i funkcjonowania następujących instytucji: żłobek, klub dziecięcy, dzienny opiekun, niania. Przedstawiony projekt będzie ulegał zmianom w trakcie procesu legislacyjnego. Przewiduje się, że ustawa w ostatecznym kształcie będzie uchwalona przez Sejm w IV kwartale 2010r.

<http://www.mpips.gov.pl/bip/index.php?idkat=2477>

– Migranci

Nowe rozporządzenie w sprawie przyjmowania cudzoziemców do polskich szkół oraz organizacji dodatkowej nauki języka polskiego zostało podpisane 31 marca 2010 roku.

Na mocy rozporządzenia obcokrajowcy do ukończenia 18 roku życia będą korzystać z nauki na warunkach dotyczących obywateli polskich. W rozporządzeniu określono zasady korzystania z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego, organizowania zajęć wyrównawczych dla cudzoziemców i obywateli polskich nie znających języka polskiego albo znających go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki. Ponadto rozporządzenie reguluje organizację nauki języka i kultury kraju pochodzenia cudzoziemców. Zasady przyjmowania osób niebędących obywatelami polskimi do polskich przedszkoli, szkół i placówek na mocy rozporządzenia uległy znacznemu uproszczeniu. <http://lex.pl/serwis/du/2010/0361.htm>

– Uczniowie ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi

Patrz punkt 2 – cel strategiczny: Poprawa jakości i skuteczności kształcenia i szkolenia, „Nowe umiejętności w nowych zawodach”

4. Zwiększanie kreatywności i innowacyjności, w tym przedsiębiorczości, na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia

– Przekrojowe kompetencje kluczowe

Brak szczegółowych informacji

– Instytucje promujące innowacyjność

Patrz punkt 2 – cel strategiczny: Poprawa jakości i skuteczności kształcenia i szkolenia, Umiejętności w zakresie czytania, nauk matematycznych i przyrodniczych

– Partnerstwo

Brak szczegółowych informacji

Część B – Inne ważne krajowe reformy i priorytety

Wprowadzono ułatwienia dla kobiet-naukowców: Minister nauki i szkolnictwa wyższego podpisała rozporządzenie na mocy którego badaczki decydujące się na urlop macierzyński i wychowawczy nie tracą szansy na uzyskanie grantu badawczego czy stypendium. Nowe prawo umożliwi jego zawieszenie i wznowienie po powrocie do pełnej aktywności zawodowej.

Opracowanie: Polskie Biuro Eurydice

Bardziej szczegółowe informacje o systemach edukacji w Europie można znaleźć w prowadzonej przez EURYDICE bazie danych EURYBASE
(http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php)